

ΕΛΕΓΚΤΙΚΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ

Π Ρ Α Κ Τ Ι Κ Α

ΤΗΣ 8^{ης} ΓΕΝΙΚΗΣ ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΗΣ ΤΗΣ ΟΛΟΜΕΛΕΙΑΣ ΤΟΥ
ΕΛΕΓΚΤΙΚΟΥ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ ΤΗΣ 3^{ης} ΜΑΪΟΥ 2017

-----0-----

Μ Ε Λ Η : Ανδρονίκη Θεοδοκάτου, Πρόεδρος, Ιωάννης Σαρμάς, Χρυσούλα Καραμαδούκη, Μαρία Βλαχάκη, Άννα Λιγωμένου, Γεωργία Μαραγκού, Αγγελική Μαυρουδή και Κωνσταντίνος Κωστόπουλος, Αντιπρόεδροι, Γεώργιος Βοΐλης, Βασιλική Ανδρεοπούλου, Μαρία Αθανασοπούλου, Ασημίνα Σαντοριναίου, Ελένη Λυκεσά, Ευαγγελία - Ελισάβετ Κουλουμπίνη, Σταμάτιος Πουλής, Κωνσταντίνα Ζώη, Αγγελική Μυλωνά, Θεολογία Γναρδέλλη, Βιργινία Σκεύη, Κωνσταντίνος Εφεντάκης, Αγγελική Πανουτσακοπούλου, Δέσποινα Τζούμα, Δημήτριος Τσακανίκας, Ευφροσύνη Παπαθεοδώρου, Βασιλική Προβίδη, Κωνσταντίνος Παραθύρας, Ασημίνα Σακελλαρίου, Αργυρώ Μαυρομμάτη, Ευαγγελία Σεραφή, Κωνσταντίνος Κρέπης, Ειρήνη Κατσίκερη, Γεωργία Παπαναγοπούλου και Νεκταρία Δουλιανάκη, Σύμβουλοι.

Η Αντιπρόεδρος Σωτηρία Ντούνη και οι Σύμβουλοι Δημήτριος Πέππας, Δέσποινα Καββαδία - Κωνσταντάρα, Γεωργία Τζομάκα και Βασιλική Σοφianού απουσίασαν δικαιολογημένα.

ΓΕΝΙΚΟΣ ΕΠΙΤΡΟΠΟΣ ΤΗΣ ΕΠΙΚΡΑΤΕΙΑΣ : Μιχαήλ Ζυμής.

ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ : Ελένη Αυγουστόγλου, Επίτροπος, Προϊσταμένη της Γραμματείας του Ελεγκτικού Συνεδρίου.

1. Με την 237/21.11.2016 πράξη του Α΄ Κλιμακίου του Ελεγκτικού Συνεδρίου παραπέμπεται ενώπιον της Διοικητικής Ολομελείας του Δικαστηρίου,

κατ' εφαρμογή της διάταξης της παραγράφου 2 του άρθρου 91 του Κώδικα Νόμων για το Ελεγκτικό Συνέδριο, που κυρώθηκε με το άρθρο πρώτο του ν. 4129/2013 (Α' 52), η 67302/17.5.2013 ένσταση του Δ. Σ. του ..., πρώην δικαστικού λειτουργού (Αντεισαγγελέα Αρείου Πάγου) και ήδη πολιτικού συνταξιούχου του Δημοσίου, κατά της από 4.2.2013 απόφασης του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους (Γενική Διεύθυνση Συντάξεων, Διευθύνσεις Κανονισμού και Εντολής Πληρωμής Πολιτικών Συντάξεων και Συντάξεων Υπαλλήλων Ν.Π.Δ.Δ. και Ειδικών Κατηγοριών), με την οποία καθορίστηκε η παρακράτηση από τη σύνταξή του, σε 6 μηνιαίες δόσεις, του ποσού των 3.906,42 ευρώ, που φέρεται ότι εισέπραξε αχρεώστητα, λόγω της αναδρομικής αναπροσαρμογής (μείωσης) της σύνταξής του, κατ' εφαρμογή των διατάξεων των περιπτώσεων 13 και 14 της υποπαραγράφου Γ.1. της παραγράφου Γ του άρθρου πρώτου του ν. 4093/2012, κατά το χρονικό διάστημα από 1.8.2012 έως 31.12.2012.

2. Ο Γενικός Επίτροπος της Επικρατείας στο Ελεγκτικό Συνέδριο, με την από 26 Απριλίου 2017 γνώμη του, εξέθεσε τα ακόλουθα:

«**I.** Με την πράξη 237/2016 του Α' Κλιμακίου του Ελεγκτικού Συνεδρίου υποβλήθηκε στην Ολομέλεια του Δικαστηρίου, κατ' εφαρμογή του άρθρου 91 παρ. 2 του ν. 4129/2013, προδικαστικό ερώτημα που αφορά στη συμβατότητα ή μη, μετά την κατάργηση του ν. 4093/2012, της διάταξης της παρ. 6 του άρθρου 86 του ν. 4307/2014, με την οποία προστέθηκε περ. στ' στην παρ. 1 του άρθρου 181 του ν. 4270/2014, καθώς και της παρ. 7 του ίδιου ως άνω άρθρου 86 του ν. 4307/2014, με την οποία η θεσπισθείσα περ. β' της ίδιας παρ. 1 του άρθρου 181 του ν. 4270/2014 αναριθμήθηκε σε περ. ζ' και αντικαταστάθηκε από τότε που

ίσχυσε, οι οποίες ρυθμίζουν την καταβολή απομειωμένων κατά το ήμισυ διαφορών συντάξεων της περιόδου από 1.8.2012 έως 30.6.2014 σε συνταξιούχους δικαστικούς λειτουργούς, με τις διατάξεις των άρθρων 20 παρ. 1, 26, 87 παρ. 1, 88 παρ. 2 και 95 παρ. 5 του Συντάγματος, τις συνταγματικές αρχές της αναλογικότητας και της ισότητας στα δημόσια βάρη (άρθρα 4 παρ. 5 και 25 παρ. 4 του Συντάγματος) και τις υπερνομοθετικής ισχύος διατάξεις του άρθρου 1 του Πρώτου Πρόσθετου Πρωτοκόλλου της ΕΣΔΑ.

II. Με το ν. 3205/2003 «Μισθολογικές ρυθμίσεις λειτουργών και υπαλλήλων του Δημοσίου, ΝΠΔΔ και ΟΤΑ, μονίμων στελεχών των Ενόπλων Δυνάμεων και [...]» (ΦΕΚ Α' 297) αναδιαρθρώθηκε και εξορθολογίστηκε η δομή των ειδικών μισθολογίων (Μέρος Β του νόμου) που ρύθμιζαν έως τότε τις αποδοχές συγκεκριμένων κατηγοριών λειτουργών και υπαλλήλων του Δημοσίου, προεχόντως των δικαστικών λειτουργών (βλ. αιτιολογική έκθεση του νόμου). Ειδικότερα, στο Κεφάλαιο Α του Μέρους Β (άρθρα 29-31) του ως άνω νόμου καθορίζεται το ειδικό μισθολόγιο των δικαστικών λειτουργών. Στο άρθρο 29 ορίζεται ο μηνιαίος βασικός μισθός του Πρωτοδίκη και οι συντελεστές που εφαρμόζονται επί τη βάση του βασικού μισθού του Πρωτοδίκη των δικαστικών λειτουργών ανά βαθμό, στο άρθρο 30 προβλέπονται επιδόματα, παροχές και αποζημιώσεις που καταβάλλονται στους δικαστικούς λειτουργούς και στο άρθρο 31 τα επιδόματα εορτών και αδείας.

III. Μεταγενεστέρως, με τις διατάξεις των περιπτώσεων 13-36 της υποπαραγράφου Γ.1 (με τίτλο «Μισθολογικές Διατάξεις του Δημοσίου Τομέα») της παραγράφου Γ (με τίτλο «Ρυθμίσεις Θεμάτων Γενικής Γραμματείας Δημοσιονομικής Πολιτικής») του άρθρου πρώτου του ν. 4093/2012 (ΦΕΚ Α'

222/12.11.2012) επήλθαν μειώσεις σε όλα τα «ειδικά μισθολόγια», με βάση τα οποία αμείβονται διάφορες κατηγορίες λειτουργών και υπαλλήλων. Ειδικότερα, με τις περιπτώσεις 13 και 14 τροποποιήθηκαν τα άρθρα 29 και 30 του ν. 3205/2003 «Μισθολογικές ρυθμίσεις λειτουργών και υπαλλήλων του Δημοσίου ...» (ΦΕΚ Α΄ 297) και επήλθαν, από 1.8.2012, μειώσεις στις αποδοχές των δικαστικών λειτουργών με τη μείωση του βασικού μισθού του Πρωτοδίκη και των αντίστοιχων βαθμών, τη μείωση των συντελεστών, βάσει των οποίων καθορίζονται οι βασικοί μισθοί των λοιπών βαθμών και τη μείωση των προβλεπόμενων στις παρ. 3, 5 και 6 του άρθρου 30 του ν. 3205/2003 επιδόματος και αποζημιώσεων, ενώ με την περίπτωση 37 ορίστηκε ότι ο χρόνος και τρόπος επιστροφής των αχρεωστήτως καταβληθεισών αποδοχών που προκύπτουν από την εφαρμογή των προαναφερόμενων διατάξεων καθορίζεται με απόφαση του Υπουργού Οικονομικών. Κατ' εξουσιοδότηση της τελευταίας διάταξης εκδόθηκε η οικ. 2/83408/0022/14.11.2012 απόφαση του Αναπληρωτή Υπουργού Οικονομικών (ΦΕΚ Β΄ 3017/14.11.2012), με την οποία καθορίστηκε ο χρόνος και ο τρόπος παρακράτησης των ποσών που προέκυψαν από τη μείωση των αποδοχών και συντάξεων κατ' εφαρμογή των ανωτέρω διατάξεων για το χρονικό διάστημα από 1.8.2012 έως 31.12.2013.

IV. Στη συνέχεια, εκδόθηκε ο ν. 4270/2014 (ΦΕΚ Α΄ 143/28.6.2014), με τις διατάξεις της περ. α΄ της παρ. 1 του άρθρου 181 του οποίου καταργήθηκαν από τότε που ίσχυσαν (δηλαδή από 1.8.2012) οι ανωτέρω περιπτώσεις 13 και 14 (καθώς, κατά λογική αναγκαιότητα, και η έχουσα παρακολουθηματικό προς αυτές χαρακτήρα περ. 37) της υποπαραγράφου Γ του άρθρου πρώτου του ν. 4093/2012 και με τη διάταξη της περ. β΄ της ίδιας παραγράφου προβλέφθηκε ο χρόνος και η

διαδικασία καταβολής του συνόλου της διαφοράς αποδοχών που απορρέει από την καταργητική διάταξη της περ. α', για το χρονικό διάστημα από 1.8.2012 έως τη δημοσίευση του ανωτέρω νόμου (28.6.2014), παρασχέθηκε δε προς τούτο σχετική εξουσιοδότηση για έκδοση κοινής υπουργικής απόφασης ως προς το χρόνο και τη διαδικασία καταβολής της εν λόγω διαφοράς, για το ως άνω χρονικό διάστημα για τους δικαστικούς λειτουργούς και τα μέλη του κύριου προσωπικού του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους, εν ενεργεία και συνταξιούχους όλων των βαθμίδων. Στην οικεία αιτιολογική έκθεση της τροπολογίας, με την οποία προτάθηκε η προαναφερθείσα ρύθμιση της παρ. 1 του άρθρου 181 του ν. 4270/2014 χαρακτηριστικώς επισημαίνεται ότι αυτή θεσπίστηκε σε συμμόρφωση προς την 88/2013 απόφαση του Ειδικού Δικαστηρίου του άρθρου 88 παρ. 2 του Συντάγματος και συναφώς προς εκπλήρωση της απορρέουσας από την απόφαση αυτή υποχρέωσης των οργάνων της εκτελεστικής και της νομοθετικής λειτουργίας να θεωρούν ανίσχυρες και μη εφαρμοστέες τις διατάξεις των περιπτώσεων 13, 14 και 37 της υποπαραγράφου Γ.1 της παραγράφου Γ του άρθρου πρώτου του ν. 4093/2012. Κατ' αυτό τον τρόπο η Πολιτεία προήλθε δια της ρυθμίσεως αυτής στην αναμόρφωση της νομικής κατάστασης που δημιουργήθηκε ως εκ της εφαρμογής των κριθισίων ως αντισυνταγματικών ανωτέρω διατάξεων του ν. 4093/2012, αναγνωρίζοντας την υποχρέωσή της για επιστροφή των διαφορών αποδοχών που προέκυψαν από την αναδρομική εφαρμογή των αντισυνταγματικών αυτών διατάξεων στους δικαστικούς λειτουργούς, εν ενεργεία και συνταξιούχους. Πρέπει να σημειωθεί ότι την αντισυνταγματικότητα των ως άνω διατάξεων του ν. 4093/2012 διέγνωσε και η επιγενόμενη (δημοσιευθείσα στις 17.12.2014) απόφαση 4327/2014 της Ολομέλειας του Ελεγκτικού Συνεδρίου, η οποία εκδόθηκε

επί εφέσεως συνταξιούχου δικαστικού λειτουργού κατά πράξης αναπροσαρμογής της σύνταξής του κατ' εφαρμογή των διατάξεων αυτών και τις έκρινε ως αντιβαίνουσες στις διατάξεις των άρθρων 4 παρ. 5 και 25 παρ. 4 του Συντάγματος και στην υπερνομοθετικής ισχύος διάταξη του άρθρου 1 του Πρώτου Πρόσθετου Πρωτοκόλλου της ΕΣΔΑ.

V. Ακολούθως, δημοσιεύθηκε ο ν. 4307/2014 (Α' 246/15.11.2014), με τις διατάξεις του άρθρου 86 παρ. 6 του οποίου προστέθηκαν στην παρ. 1 του άρθρου 181 του ν. 4270/2014 περιπτώσεις γ', δ', ε', με τις οποίες επαναλήφθηκαν κατ' ουσίαν οι σχετικές διατάξεις των άρθρων 29 και 30 του ν. 3205/2003, όπως αυτές είχαν τροποποιηθεί και ίσχυαν μέχρι την 1.8.2012, ήτοι μέχρι την έναρξη εφαρμογής των διατάξεων των περιπτώσεων 13 και 14 της υποπαραγράφου Γ.1 της παραγράφου Γ του άρθρου πρώτου του ν. 4093/2012, καταργηθεισών κατά τα ανωτέρω από τότε που ίσχυσαν. Περαιτέρω, με την κατ' αντίστιξη τεθείσα πρόσθετη περίπτωση στ' ορίστηκε ότι οι διαφορές αποδοχών και συντάξεων που προκύπτουν από τις διατάξεις των περιπτώσεων α' έως και ε' της παραγράφου αυτής, για το χρονικό διάστημα από 1.8.2012 έως και 30.6.2014, θα καταβληθούν απομειωμένες κατά το ήμισυ. Με την παράγραφο δε 7 του ίδιου άρθρου, η περίπτωση β' της παρ. 1 του άρθρου 181 του ν. 4270/2014 αναριθμήθηκε σε ζ', αντικαταστάθηκε ως προς το περιεχόμενό της από τότε που ίσχυσε και ορίστηκε, αναφορικά με τις προαναφερθείσες καταβληθησόμενες διαφορές αποδοχών και συντάξεων, ότι με κοινή απόφαση των Υπουργών Οικονομικών και Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων καθορίζεται ο χρόνος και η διαδικασία καταβολής αυτών προς τους εν ενεργεία και συνταξιούχους δικαστικούς λειτουργούς όλων των βαθμίδων. Τέλος, κατ' εξουσιοδότηση της τελευταίας

αυτής διάταξης εκδόθηκε η οικ2/88380/ΔΕΠ/17.11.2014 κοινή απόφαση του Υπουργού Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και του Αναπληρωτή Υπουργού Οικονομικών (Β' 3093/18.11.2014), με την οποία καθορίστηκε ο χρόνος και ο τρόπος καταβολής στους εν ενεργεία και συνταξιούχους δικαστικούς λειτουργούς, της διαφοράς αποδοχών και συντάξεων για το χρονικό διάστημα από 1.8.2012 έως 30.6.2014, μειωμένων σε ποσοστό 50%.

VI. Από τις προεκτεθείσες διαδοχικές νομοθετικές ρυθμίσεις ανακύπτει ζήτημα αντιθέσεως προς τη διάταξη του άρθρου 20 παρ. 1 του Συντάγματος και την υπερνομοθετικής ισχύος διάταξη του άρθρου 1 του Πρώτου Πρόσθετου Πρωτοκόλλου της ΕΣΔΑ, των διατάξεων του άρθρου 86 παρ. 6 και 7 του ν. 4307/2014 που αντικατέστησαν από τότε που ίσχυσε την περ. β' της παρ. 1 του άρθρου 181 του ν. 4270/2014, αναρίθμησαν αυτή σε περ. ζ' και προσέθεσαν περ. στ' στην ίδια παράγραφο του αυτού άρθρου του ν. 4270/2014.

VII. Η προεκτεθείσα παρ. 6 του άρθρου 86 του ν. 4307/2014 που προσέθεσε περ. στ' στην παρ. 1 του άρθρου 181 του ν. 4270/2014 –προς την οποία συνέχεται και η επόμενη παρ. 7 του ίδιου άρθρου, ορίζουσα τον χρόνο και τρόπο καταβολής των ως άνω καταβληθησόμενων διαφορών αποδοχών και συντάξεων στους εν ενεργεία και συνταξιούχους δικαστικούς λειτουργούς– συνιστά εν μέρει μόνο και, ως εκ τούτου, πλημμελή συμμόρφωση προς τα κριθέντα με την 88/2013 απόφαση του Ειδικού Δικαστηρίου του άρθρου 88 παρ. 2 του Συντάγματος που αφίσταται από την εξαγγελθείσα στην προϊσχύσασα μορφή της παρ. 1 του άρθρου 181 του ν. 4270/2014 πλήρη συμμόρφωση της Πολιτείας προς την απόφαση αυτή (βλ. αιτιολογική έκθεση της τροπολογίας με την οποία εισήχθη το άρθρο 181 στο ν.

4270/2014) όσον αφορά στην υποχρέωση αυτής να καταβάλει στους δικαστικούς λειτουργούς στο σύνολό τους και όχι απομειωμένες τις διαφορές αποδοχών και συντάξεων που προέκυψαν εκ της αναδρομικής εφαρμογής από 1.8.2012 των κριθεισών ως αντισυνταγματικών διατάξεων του ν. 4093/2012. Ειδικότερα, από τη διάταξη της παρ. 1 του άρθρου 20 του Συντάγματος, που κατοχυρώνει το δικαίωμα παροχής δικαστικής προστασίας, αναπόσπαστο μέρος της οποίας αποτελεί και η εκτέλεση των δικαστικών αποφάσεων, συνάγεται ότι τα όργανα της Πολιτείας υποχρεούνται σε συμμόρφωση προς τις δικαστικές αποφάσεις, πλήρη και επίκαιρη. Ο νομοθέτης, συμμορφούμενος προς δικαστικές αποφάσεις που έκριναν διατάξεις νόμου ως αντισυνταγματικές και αντίθετες με υπερνομοθετικής ισχύος διατάξεις, υποχρεούται να τις θεωρήσει ανίσχυρες και μη εφαρμοστέες και να απέχει από κάθε ενέργεια αντίθετη προς τα κριθέντα με τις αποφάσεις αυτές. Επιπροσθέτως, οφείλει να προβεί σε θετικές ενέργειες για την αναμόρφωση της έννομης κατάστασης που προέκυψε από την εφαρμογή των διατάξεων αυτών, προκειμένου να αποκαταστήσει τα πράγματα στη θέση στην οποία θα βρίσκονταν, αν από την αρχή δεν είχαν θεσπισθεί οι κριθείσες ως ανίσχυρες διατάξεις. Στην έννοια της πλήρους αποκατάστασης περιλαμβάνεται και η καταβολή του συνόλου των διαφορών αποδοχών και συντάξεων που προέκυψαν εκ της αναδρομικής εφαρμογής των αντισυνταγματικών διατάξεων, η οποία συνεπάγεται την καθολική άρση των δημιουργηθεισών δυσμενών συνεπειών δι' επαναφοράς των πραγμάτων στην προγενεστέρα κατάσταση, αφού σε διαφορετική περίπτωση η συμμόρφωση της Πολιτείας προς τη δικαστική απόφαση που διέγνωσε την αντισυνταγματικότητα αυτήν δεν θα ήταν πλήρης. Η θέσπιση νέας νομοθετικής ρύθμισης που περιορίζει το εύρος αξιώσεων που απορρέουν από την υποχρέωση

συμμόρφωσης προς δικαστικές αποφάσεις, τότε μόνον είναι επιτρεπτή, όταν οι ρυθμίσεις αυτές είναι γενικής εφαρμογής, υπαγορεύονται από επιτακτικούς λόγους δημοσίου ή κοινωνικού συμφέροντος και δεν προσβάλλουν τον πυρήνα του δικαιώματος της δικαστικής προστασίας. Εν προκειμένω, οι επικαλούμενοι από το νομοθέτη αποκλειστικώς δημοσιονομικοί λόγοι προς αιτιολόγηση της μερικής συμμόρφωσης στην ανωτέρω απόφαση, ήτοι η ανάγκη επίτευξης των δημοσιονομικών στόχων του 2014, τα δημοσιονομικά περιθώρια της Χώρας, οι διεθνώς διαμορφούμενες χρηματοδοτικές συνθήκες και η επιτακτική ανάγκη συγκράτησης του δημοσιονομικού κόστους σε επίπεδα που δεν θέτουν σε διακινδύνευση την επίτευξη των δημοσιονομικών στόχων του Μεσοπρόθεσμου Πλαισίου Δημοσιονομικής Στρατηγικής 2015-2018 (όπως αναφέρονται στην αιτιολογική έκθεση της τροπολογίας με την οποία θεσπίστηκαν οι επίμαχες ρυθμίσεις), δεν απαλλάσσουν αυτόν και την κανονιστικώς δρώσα Διοίκηση από τη συνταγματική υποχρέωση συμμόρφωσης προς τις δικαστικές αποφάσεις. Τούτο διότι, το εν στενή εννοία ταμειακό συμφέρον του Δημοσίου, που υφίσταται σε κάθε περίπτωση περιορισμού των οικονομικών διεκδικήσεων που εγείρονται σε βάρος του, δεν μπορεί να αναχθεί σε λόγο δημοσίου ή κοινωνικού συμφέροντος. Πέραν τούτου, δεν τεκμηριώνεται με συγκεκριμένα και επίκαιρα στοιχεία, η διακινδύνευση των δημοσιονομικών στόχων του Μεσοπρόθεσμου Πλαισίου Δημοσιονομικής Στρατηγικής της Χώρας από την καταβολή στους εν ενεργεία και συνταξιούχους δικαστικούς λειτουργούς του απομειωμένου κατά το ήμισυ ποσού διαφορών αποδοχών και συντάξεων. Η ειδική αυτή τεκμηρίωση ήταν επιβεβλημένη ενόψει και της ρητής διαβεβαίωσης στην αιτιολογική έκθεση της τροπολογίας με την οποία εισήχθη ολίγους μήνες προγενεστέρως η διάταξη της

παρ. 1 του άρθρου 181 του ν. 4270/2014 ότι «δεν προκαλείται υπέρβαση των ανώτατων ορίων δαπανών που έχουν προβλεφθεί στο Μεσοπρόθεσμο Πλαίσιο Δημοσιονομικής Στρατηγικής 2015-2018 (ν. 4263/2014, ΦΕΚ Α΄ 117)» και ως εκ τούτου θα καθοριστεί ο χρόνος και η διαδικασία καταβολής των διαφορών αποδοχών που προκύπτουν από την αναδρομική εφαρμογή της παρ. 1 στους δικαστικούς λειτουργούς (εν ενεργεία και συνταξιούχους). Εκ τούτων έπεται ότι στην προκειμένη περίπτωση, θίγεται ο πυρήνας του δικαιώματος αποτελεσματικής δικαστικής προστασίας, δεδομένου ότι με τις επίμαχες διατάξεις του ν. 4307/2014 παραβιάζεται η υποχρέωση της Πολιτείας προς πλήρη συμμόρφωση στη δικαστική απόφαση 88/2013 του Ειδικού Δικαστηρίου του άρθρου 88 παρ. 2 του Συντάγματος –την αναγκαιότητα της οποίας κατέδειξε και η επιγενόμενη απόφαση 4327/2014 της Ολομέλειας του Ελεγκτικού Συνεδρίου– χωρίς την επίκληση ειδικών λόγων υπέρτερου δημοσίου και κοινωνικού συμφέροντος.

VIII. Περαιτέρω, στο άρθρο 1 του Πρώτου Προσθέτου Πρωτοκόλλου της Ευρωπαϊκής Συμβάσεως για την προστασία των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των θεμελιωδών ελευθεριών (Ε.Σ.Δ.Α.), το οποίο εκυρώθη (μαζί με τη Σύμβαση) με το άρθρο πρώτο του ν.δ. 53/1974 (ΦΕΚ Α΄ 256) και έχει, σύμφωνα με το άρθρο 28 παρ. 1 του Συντάγματος, αυξημένη έναντι των κοινών νόμων ισχύ, κατοχυρώνεται ο σεβασμός της περιουσίας του προσώπου, το οποίο μπορεί να τη στερηθεί μόνο για λόγους δημόσιας ωφέλειας. Στην κατά τα ανωτέρω έννοια της περιουσίας, η οποία έχει αυτόνομο περιεχόμενο, ανεξάρτητο από την τυπική κατάταξη των επιμέρους περιουσιακών δικαιωμάτων στο εσωτερικό δίκαιο (Ε.Δ.Δ.Α. αποφάσεις της 25.3.1999, Ιατρίδης κατά Ελλάδας σκέψη 54, της 19.6.2008, Ιχτιάρογλου κατά Ελλάδας σκέψη 49, της 24.7.2008, Kemp και λοιποί

κατά Λουξεμβούργου σκέψη 72), περιλαμβάνονται όχι μόνο τα εμπράγματα δικαιώματα, αλλά και όλα τα δικαιώματα «περιουσιακής φύσεως», καθώς και τα κεκτημένα «οικονομικά συμφέροντα». Καλύπτονται, κατ' αυτόν τον τρόπο, και τα ενοχικής φύσεως περιουσιακά δικαιώματα και, ειδικότερα, απαιτήσεις που απορρέουν από έννομες σχέσεις του δημόσιου ή ιδιωτικού δικαίου, είτε αναγνωρισμένες με δικαστική ή διαιτητική απόφαση, είτε γεννημένες κατά το εθνικό δίκαιο, εφόσον υπάρχει νόμιμη προσδοκία, με βάση το ισχύον έως την προσφυγή στο δικαστήριο δίκαιο, ότι μπορούν να ικανοποιηθούν δικαστικώς, εφόσον δηλαδή υφίσταται σχετικώς μία επαρκής νομική βάση στο εσωτερικό δίκαιο του συμβαλλόμενου κράτους (Ε.Δ.Δ.Α. αποφάσεις της 9.12.1994, Ελληνικά Διυλιστήρια Στραν και Στρατής Ανδρεάδης κατά Ελλάδα σκέψη 59, της 20.11.1995, Pressos Compana Naviera S.A. και λοιποί κατά Βελγίου σκέψη 31, της 19.6.2008 Ιχτιάρογλου κατά Ελλάδα σκέψεις 49 - 50). Τέτοια περίπτωση συντρέχει προδήλως όταν η απαίτηση που θεμελιώνεται σε νομοθετική ή κανονιστική διάταξη εκπορεύεται από εκτελεστική απόφαση εθνικού δικαστηρίου, το εντεύθεν δε κτώμενο περιουσιακής φύσης δικαίωμα τότε μόνο μπορεί νομίμως να περιοριστεί, με τη συνδρομή λόγων συναπτόμενων προς την αντιμετώπιση ενός ιδιαίτερος σοβαρού, κατά την εκτίμηση του εθνικού νομοθέτη, δημοσιονομικού προβλήματος. Η εκτίμηση του νομοθέτη ως προς την ύπαρξη λόγου δημοσίου συμφέροντος επιβάλλοντος τον περιορισμό περιουσιακού δικαιώματος και ως προς την επιλογή της ακολουθητέας πολιτικής για την εξυπηρέτηση του δημοσίου αυτού συμφέροντος υπόκειται σε οριακό δικαστικό έλεγχο. Περαιτέρω, η επέμβαση στην περιουσία πρέπει να είναι πρόσφορη και αναγκαία για την επίτευξη του επιδιωκόμενου από τον νομοθέτη σκοπού γενικού συμφέροντος και

να μην είναι δυσανάλογη σε σχέση προς αυτόν. Συνεπώς, οι ως άνω διατάξεις του ν. 4307/2014, που τροποποίησαν τις προαναφερθείσες διατάξεις του ν. 4270/2014, αντίκεινται προς την υπερνομοθετικής ισχύος διάταξη του άρθρου 1 του Πρώτου Πρόσθετου Πρωτοκόλλου της ΕΣΔΑ διότι θίγουν το νόμιμα αναγνωρισμένο, με τις μέχρι την έναρξη ισχύος του ν. 4307/2014 ισχύουσες διατάξεις του ν. 4270/2014, περιουσιακής φύσης δικαίωμα των εν λόγω δικαιούχων (εν ενεργεία και συνταξιούχων δικαστικών λειτουργών) έναντι του Δημοσίου για καταβολή των διαφορών αποδοχών και συντάξεων, που προέκυψαν ως εκ της αναδρομικής εφαρμογής των κριθεισών αντισυνταγματικών διατάξεων του ν. 4093/2012, το οποίο ο νεότερος αυτός νόμος (ν. 4037/2014) απομείωσε κατά το ήμισυ, χωρίς η εν λόγω απομείωση να υπαγορεύεται από λόγους γενικότερου δημοσίου ή κοινωνικού συμφέροντος κατόπιν τήρησης των αρχών της ισότητας στην κατανομή των δημοσίων βαρών και της αναλογικότητας.

ΙΧ. Κατ' ακολουθίαν των ανωτέρω, οι διατάξεις των παρ. 6 και 7 του άρθρου 86 του ν. 4307/2014, που τροποποίησαν κατά τα προεκτεθέντα τη διάταξη της παρ. 1 του άρθρου 181 του ν. 4270/2014, κατά το μέρος που αφορούν τους δικαστικούς λειτουργούς, αντίκεινται στις διατάξεις του άρθρου 20 παρ. 1 του Συντάγματος στο οποίο καθιερύεται υποχρέωση συμμορφώσεως των οργάνων της Πολιτείας (μεταξύ των οποίων και η νομοθετική εξουσία) προς τις δικαστικές αποφάσεις, ώστε η παρεχόμενη δικαστική προστασία να είναι αποτελεσματική, καθώς και στην υπερνομοθετικής ισχύος διάταξη του άρθρου 1 του Πρώτου Πρόσθετου Πρωτοκόλλου της ΕΣΔΑ, στην οποία κατοχυρώνεται ο σεβασμός της περιουσίας του προσώπου. Συνεπώς, οι ανωτέρω διατάξεις του άρθρου 86 παρ. 6 και 7 του ν. 4307/2014, με τις οποίες τροποποιήθηκε το άρθρο 181 παρ. 1 του ν.

4270/2014, είναι ανίσχυρες και μη εφαρμοστέες, κατόπιν τούτου δε εφαρμοστέες τυγχάνουν οι διατάξεις της ανωτέρω παρ. 1 του άρθρου 181 του ν. 4270/2014, όπως ίσχυαν αρχικώς, πριν τροποποιηθούν με το ν. 4307/2014.

Αθήνα, 26 Απριλίου 2017

Ο Γενικός Επίτροπος της Επικρατείας
στο Ελεγκτικό Συνέδριο

ΜΙΧΑΗΛ ΖΥΜΗΣ»

3. Η Σύμβουλος Νεκταρία Δουλιανάκη, που ορίστηκε εισηγήτρια, εξέθεσε τα ακόλουθα:

I. Α. Το άρθρο 91 (παρ. 2) του Κώδικα Νόμων για το Ελεγκτικό Συνέδριο, που κυρώθηκε με το άρθρο πρώτο του ν. 4129/2013 (Α' 52), ορίζει, μεταξύ άλλων, ότι το Κλιμάκιο, με πράξη του, που δεν υπόκειται σε ένδικα μέσα, μπορεί να υποβάλει προδικαστικό ερώτημα στη Διοικητική Ολομέλεια του Ελεγκτικού Συνεδρίου, όταν, κατά την εξέταση ένστασης, κρίνει ότι διάταξη τυπικού νόμου είναι αντισυνταγματική ή αντίθετη σε άλλη υπερνομοθετικής ισχύος διάταξη, εφόσον το ζήτημα αυτό δεν έχει κριθεί με προηγούμενη απόφαση της Ολομέλειας του Ελεγκτικού Συνεδρίου. Η πράξη αυτή, που δημοσιεύεται σε δύο εφημερίδες των Αθηνών, συνεπάγεται την αναστολή εξέτασης των εκκρεμών, ενώπιον του Κλιμακίου, υποθέσεων, στις οποίες τίθεται το ίδιο ζήτημα. Στη διαδικασία ενώπιον της Διοικητικής Ολομέλειας δικαιούται να διατυπώσει απόψεις κάθε ενδιαφερόμενος που έχει ήδη ασκήσει ένσταση ενώπιον του Κλιμακίου, με την οποία τίθεται το ίδιο ζήτημα. Η κρίση της Ολομέλειας είναι υποχρεωτική για το Κλιμάκιο που υπέβαλε το ερώτημα και δεσμεύει τα μέρη που συμμετείχαν στη

διαδικασία ενώπιόν της. Μετά την επίλυση του ζητήματος η Ολομέλεια παραπέμπει την ένσταση στο αρμόδιο Κλιμάκιο, εφόσον καταλείπεται έδαφος για περαιτέρω εξέταση.

B. Το Α΄ Κλιμάκιο του Ελεγκτικού Συνεδρίου, κατά την εξέταση της .../17.5.2013 ένστασης του Δ. Σ. του ..., πρώην δικαστικού λειτουργού (Αντεισαγγελέα Αρείου Πάγου) και ήδη πολιτικού συνταξιούχου του Δημοσίου, κατά της από 4.2.2013 απόφασης του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους, το οποίο αφορά στην παρακράτηση από τη σύνταξή του, ποσού 3.906,42 ευρώ, το οποίο φέρεται ότι εισέπραξε αχρεώστητα κατά το χρονικό διάστημα από 1.8.2012 έως 31.12.2012, λόγω της αναδρομικής αναπροσαρμογής (μείωσης) της σύνταξής του, κατ' εφαρμογή των διατάξεων των περιπτώσεων 13 και 14 της υποπαραγράφου Γ.1 της παραγράφου Γ του άρθρου πρώτου του ν. 4093/2012, έκρινε, κατά πλειοψηφία, ότι το τιθέμενο με την ένσταση, εν όψει του χρόνου άσκησής της, ζήτημα, της αντίθεσης των διατάξεων των περιπτώσεων 13, 14 και 37 της υποπαραγράφου Γ.1 της παραγράφου Γ του άρθρου πρώτου του ν. 4093/2012 προς το Σύνταγμα και την Ε.Σ.Δ.Α., τίθεται αλυσιτελώς, αφού οι διατάξεις αυτές ήδη, κατά τον χρόνο εξέτασης της ένστασης, έχουν καταργηθεί, για όλο το χρονικό διάστημα που ίσχυσαν, με το άρθρο 181 (παρ. 1) του ν. 4270/2014. Ως εκ τούτου, η νομιμότητα της προσβαλλόμενης με την ένσταση πράξης πρέπει να κριθεί με βάση τις τελευταίες αυτές διατάξεις του άρθρου 181 (παρ. 1) του ν. 4270/2014, όπως, όμως, αυτές ίσχυαν πριν την τροποποίησή τους με εκείνες του άρθρου 86 παρ. 6 και 7 του ν. 4307/2014. Και τούτο διότι τόσο η διάταξη της περίπτωσης στ΄ της παραγράφου 1 του άρθρου 181 του ν. 4270/2014, που προστέθηκε με την παρ. 6 του άρθρου 86 του ν. 4307/2014, όσο και η απολύτως συναφής διάταξη της

περίπτωσης ζ΄ της ίδιας παραγράφου, όπως αναριθμήθηκε και αντικαταστάθηκε η περίπτωση β΄ της ίδιας παραγράφου με την παράγραφο 7 του άρθρου 86 του ν. 4307/2014, κατά το μέρος που αφορούν στους δικαστικούς λειτουργούς, αντίκεινται: **α)** στις διατάξεις του άρθρου 26 του Συντάγματος και στις εξειδικεύουσες αυτές, ως προς την δικαστική εξουσία, διατάξεις των άρθρων 87 παρ. 1 και 88 παρ. 2 του Συντάγματος, **β)** στις διατάξεις των άρθρων 20 παρ. 1 και 95 παρ. 5 του Συντάγματος και άρθρο 6 παρ. 1 της Ε.Σ.Δ.Α., **γ)** στις συνταγματικές αρχές της αναλογικότητας και της ισότητας στα δημόσια βάρη (άρθρα 4 παρ. 5 και 25 παρ. 4 Συντάγματος) και **δ)** στις υπερνομοθετικής ισχύος διατάξεις του άρθρου 1 του Πρώτου Πρόσθετου Πρωτοκόλλου της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου. Ακολούθως, με την 237/2016 πράξη του παρέπεμψε, σύμφωνα με την παρ. 2 του άρθρου 91 του Κώδικα Νόμων για το Ελεγκτικό Συνέδριο, αφού τηρήθηκε η νόμιμη προδικασία, το ζήτημα της αντισυνταγματικότητας και αντίθεσης των διατάξεων αυτών στις διατάξεις του άρθρου 1 του Πρώτου Πρόσθετου Πρωτοκόλλου της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου, στη Διοικητική Ολομέλεια του Δικαστηρίου για να αποφανθεί επ' αυτού. Δεδομένου δε ότι η Ολομέλεια του Δικαστηρίου δεν έχει αποφανθεί επί του ζητήματος της συνταγματικότητας των ως άνω διατάξεων της περίπτωσης στ΄ της παραγράφου 1 του άρθρου 181 του ν. 4270/2014, που προστέθηκε με την παρ. 6 του άρθρου 86 του ν. 4307/2014, και της περίπτωσης ζ΄ της ίδιας παραγράφου, όπως αναριθμήθηκε και αντικαταστάθηκε η περίπτωση β΄ της ίδιας παραγράφου με την παράγραφο 7 του άρθρου 86 του ν. 4307/2014, παραδεκτώς επιλαμβάνεται, μετά την τήρηση της νόμιμης προδικασίας, επί του παραπεμφθέντος ζητήματος της αντισυνταγματικότητας και αντίθεσης των

διατάξεων αυτών στις διατάξεις του άρθρου 1 του Πρώτου Πρόσθετου Πρωτοκόλλου της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου.

II. Από το συνδυασμό των διατάξεων των άρθρων 94 (παρ. 4) και 95 (παρ. 5) του Συντάγματος, που αφορούν στην υποχρέωση του Δημοσίου να συμμορφώνεται χωρίς καθυστέρηση στις δικαστικές αποφάσεις, με εκείνες των άρθρων 4 και 26 του Συντάγματος, που κατοχυρώνουν τις αρχές της ισότητας και της διάκρισης των λειτουργιών, με την αρχή του κράτους δικαίου που απορρέει από τις διατάξεις των άρθρων 2 (παρ. 1), 25 (παρ. 1) και 26 του Συντάγματος, καθώς και τις διατάξεις των άρθρων 20 (παρ. 1) του Συντάγματος και 6 (παρ. 1) της Ε.Σ.Δ.Α., που κατοχυρώνουν το δικαίωμα αποτελεσματικής δικαστικής προστασίας και δίκαιης δίκης, αναπόσπαστο μέρος της οποίας αποτελεί και η εκτέλεση της δικαστικής απόφασης, συνάγεται ότι η υποχρέωση συμμόρφωσης της πολιτείας προς τις δικαστικές αποφάσεις αποτελεί συνταγματική επιταγή (άρθρο 95 παρ.5 Σ.) και συνιστά θεμελιώδη πτυχή και έκφραση της αρχής του κράτους δικαίου. Η υποχρέωση αυτή αφορά στο συμφέρον του κοινωνικού συνόλου, στο πλαίσιο της διαφάνειας της λειτουργίας του κράτους και της χρηστής διοίκησης. Κατά την έννοια δε των διατάξεων αυτών η Διοίκηση υποχρεούται να συμμορφώνεται στις δεσμευτικές δικαστικές αποφάσεις, η συμμόρφωση δε αυτή πρέπει να είναι πλήρης και, κατά το δυνατόν, άμεση, υπό την έννοια ότι τα αρμόδια όργανα οφείλουν να λαμβάνουν όλα τα απαιτούμενα μέτρα και να προβαίνουν σε κάθε ενέργεια που είναι απαραίτητη για την εκτέλεση και υλοποίησή τους. Εκ τούτων παρέπεται ότι ο κοινός νομοθέτης δεν μπορεί, με ειδικές διατάξεις, να καταργεί ή να περιορίζει την υποχρέωση συμμόρφωσής της και, ακολούθως, ότι τόσο τα όργανα της εκτελεστικής όσο και της νομοθετικής

εξουσίας, σε συμμόρφωση προς τη συνταγματική αυτή επιταγή, οφείλουν, όταν τούτο απαιτείται, να λαμβάνουν όλα τα αναγκαία μέτρα και να προβαίνουν σε κάθε ενέργεια που είναι απαραίτητη για την εκτέλεση και υλοποίηση των δικαστικών αποφάσεων, μη δυνάμενα να περιορίζουν την υποχρέωση αυτή ή να αδρανούν, επικαλούμενα λόγους που δεν εδράζονται σε συνταγματικές διατάξεις, διότι άλλως αναιρείται ο σκοπός της θέσπισης της διάταξης του άρθρου 95 παρ. 5 του Συντάγματος η οποία, κατά τα ανωτέρω, αποτελεί ειδικότερη πτυχή του δικαιώματος αποτελεσματικής δικαστικής προστασίας και δίκαιης δίκης.

III. Α. Με τις διατάξεις του άρθρου 108^Α του π.δ.1225/1981 ορίζεται, μεταξύ άλλων, ότι οποιοδήποτε ένδικο βοήθημα ή μέσο ενώπιον οποιουδήποτε Τμήματος, μπορεί, ύστερα από αίτημα ενός των διαδίκων ή του Γενικού Επιτρόπου της Επικράτειας στο Ελεγκτικό Συνέδριο, να εισαχθεί, με πράξη τριμελούς Επιτροπής, για εκδίκαση ενώπιον της Ολομέλειας του Ελεγκτικού Συνεδρίου, όταν με αυτό τίθεται ζήτημα γενικότερου ενδιαφέροντος που έχει συνέπειες για ευρύτερο κύκλο προσώπων. Η πράξη αυτή που δημοσιεύεται σε δύο εφημερίδες των Αθηνών, συνεπάγεται την αναστολή εκδίκασης των εκκρεμών υποθέσεων, στις οποίες τίθεται το ίδιο ζήτημα. Στη δίκη δικαιούται να παρέμβει κάθε διάδικος σε εκκρεμή δίκη, στην οποία τίθεται το ζήτημα αυτό. Μετά την επίλυσή του, η Ολομέλεια μπορεί να παραπέμπει το ένδικο βοήθημα ή μέσο στο αρμόδιο Τμήμα, για περαιτέρω εξέταση. Η απόφαση της Ολομέλειας δεσμεύει τους διαδίκους της ενώπιόν της δίκης, στους οποίους περιλαμβάνονται και οι παρεμβάντες (παρ. 1). Όταν Τμήμα του Ελεγκτικού Συνεδρίου επιλαμβάνεται υπόθεσης στην οποία ανακύπτει ζήτημα γενικότερου ενδιαφέροντος που έχει συνέπειες για ευρύτερο κύκλο προσώπων ή κρίνει ότι διάταξη τυπικού νόμου αντίκειται σε διάταξη

υπέρτερης τυπικής ισχύος, χωρίς το ζήτημα αυτό να έχει κριθεί με προηγούμενη απόφαση της Ολομέλειας του Ελεγκτικού Συνεδρίου, μπορεί με απόφασή του, που δεν υπόκειται σε ένδικα μέσα να υποβάλει σχετικό προδικαστικό ερώτημα στην Ολομέλεια. Το δεύτερο (δημοσίευση σε δύο εφημερίδες των Αθηνών και αναστολή εκδίκασης των εκκρεμών υποθέσεων, στις οποίες τίθεται το ίδιο ζήτημα) και τέταρτο εδάφιο (δυνατότητα παρέμβασης στη δίκη κάθε διαδίκου σε εκκρεμή δίκη, στην οποία τίθεται το ζήτημα αυτό) της προηγούμενης παραγράφου έχουν εφαρμογή και στην περίπτωση αυτή. Η απόφαση της Ολομέλειας είναι υποχρεωτική για το Τμήμα που υπέβαλε το ερώτημα και δεσμεύει τους ενώπιόν της παρεμβάντες (παρ. 2). Εκκρεμείς υποθέσεις ενώπιον των Τμημάτων του Ελεγκτικού Συνεδρίου στις οποίες τίθεται νομικό ζήτημα για το οποίο έχει ήδη αποφανθεί η Ολομέλεια του Ελεγκτικού Συνεδρίου, επιτρέπεται να εισάγονται ενώπιον δικαστικού σχηματισμού, ο οποίος απαρτίζεται από τον Πρόεδρο του Τμήματος αυτού, τον αρχαιότερο Σύμβουλο και έναν Σύμβουλο αυτού ως εισηγητή. Ο δικαστικός αυτός σχηματισμός αποφαινεται επ' αυτών με ομόφωνη απόφασή του που λαμβάνεται σε συμβούλιο. Η απόφαση κοινοποιείται στους διαδίκους, οι οποίοι μπορούν, με αίτησή τους, που κατατίθεται στη γραμματεία του Δικαστηρίου, μέσα σε προθεσμία τριάντα ημερών από την κοινοποίηση, να ζητήσουν τη συζήτηση της υπόθεσης στο ακροατήριο, συμπληρώνοντας τις τυπικές ελλείψεις του δικογράφου της έφεσης και καταβάλλοντας επιπλέον παράβολο, εφόσον έχουν τέτοια υποχρέωση, τριπλάσιο από το κατά περίπτωση προβλεπόμενο. Στην περίπτωση αυτή, η απόφαση που ελήφθη σε συμβούλιο παύει να ισχύει και ο Πρόεδρος εισάγει την υπόθεση για συζήτηση στο Τμήμα (παρ. 3).

B. Κατά την έννοια των διατάξεων αυτών οι αποφάσεις της Ολομέλειας του Ελεγκτικού Συνεδρίου, που επιλύουν ζητήματα γενικότερου ενδιαφέροντος που έχουν συνέπειες για ευρύτερο κύκλο προσώπων, αν και δεσμεύουν μόνο τους διαδίκους και παρεμβάντες στην ενώπιόν της δίκη, επηρεάζουν και παράγουν αποτελέσματα για ευρύτερο κύκλο προσώπων, στις υποθέσεις των οποίων ανακύπτει το ίδιο νομικό ζήτημα με εκείνο που επιλύθηκε με την απόφαση. Το συμπέρασμα αυτό ενισχύεται τόσο από τη δυνατότητα παρέμβασης ενώπιόν της κάθε διαδίκου που έχει εκκρεμή υπόθεση με το αυτό νομικό ζήτημα, δικονομικό δικαίωμα που δεν θα μπορούσε ευχερώς να δικαιολογηθεί αν η κρίση του Δικαστηρίου επί του συγκεκριμένου νομικού ζητήματος δεν θα μπορούσε να επηρεάσει την κρίση στην δική του υπόθεση, όσο και από τη δυνατότητα του αρμοδίου κάθε φορά Τμήματος, που επιλαμβάνεται υπόθεσης, στην οποία ανακύπτει ζήτημα γενικότερου ενδιαφέροντος που έχει συνέπειες για ευρύτερο κύκλο προσώπων ή κρίνει ότι διάταξη τυπικού νόμου αντίκειται σε διάταξη υπέρτερης τυπικής ισχύος, να μην υποβάλει σχετικό προδικαστικό ερώτημα στην Ολομέλεια, εφόσον το ζήτημα αυτό έχει ήδη κριθεί με προηγούμενη απόφασή της, ως δυνάμενο να επηρεάσει ευρύτερο κύκλο προσώπων, αλλά να δικάσει το ένδικο βοήθημα ή μέσο, λαμβάνοντας προφανώς υπόψη του, για λόγους ασφάλειας δικαίου και αποφυγής κλονισμού της αξιοπιστίας του Δικαστηρίου, τη σχετική, επιλύουσα το νομικό ζήτημα, απόφαση της Ολομέλειας του Δικαστηρίου. Πρόσθετο επιχείρημα προς επίρρωση των ανωτέρω αρύεται και από τη δυνατότητα των αρμοδίων Τμημάτων, μετά την επίλυση του νομικού ζητήματος με απόφαση της Ολομέλειας του Δικαστηρίου, να εισάγουν τις εκκρεμείς ενώπιόν τους υποθέσεις, στις οποίες τίθεται το αυτό νομικό ζήτημα, σε δικαστικό

σχηματισμό ο οποίος αποφαινεται σε συμβούλιο, κατά τη διαδικασία της πρότυπης δίκης. Αναγκαία συνέπεια όλων των ανωτέρω είναι ότι, τα όργανα της εκτελεστικής και της νομοθετικής εξουσίας, σε εκτέλεση της επιβαλλομένης, κατά τα προαναφερόμενα, από το Σύνταγμα και το άρθρο 6 παρ. 1 της Ε.Σ.Δ.Α., υποχρέωσης συμμόρφωσης της διοίκησης προς τις δικαστικές αποφάσεις οφείλουν να μην περιορίζουν ή καταργούν την υποχρέωση της αυτή. Συμμορφούμενα, ως εκ τούτου, με απόφαση του Ελεγκτικού Συνεδρίου, που εκδόθηκε κατά την ανωτέρω διαδικασία του άρθρου 108^A παρ. 1 του π.δ. 1225/1981 και έκρινε διατάξεις νόμου ως αντισυνταγματικές και αντίθετες με τις διατάξεις του άρθρου 1 του Πρώτου Πρόσθετου Πρωτοκόλλου της Ε.Σ.Δ.Α., οφείλουν να θεωρήσουν τις διατάξεις αυτές ανίσχυρες και μη εφαρμοστέες για το σύνολο των υποθέσεων στις οποίες ανακύπτει το αυτό νομικό ζήτημα και να απέχουν από κάθε ενέργεια αντίθετη προς τα κριθέντα με την απόφαση αυτή. Ειδικότερα, υποχρεούνται να απέχουν τόσο από την ευθεία εφαρμογή των διατάξεων αυτών, όσο και από την κατ' αποτέλεσμα εφαρμογή τους, ήτοι από τη νομοθέτηση και εφαρμογή νεότερων διατάξεων που περιορίζουν τις τυχόν αξιώσεις που απέρρευσαν από την απόφαση αυτή, αφού με τον τρόπο αυτό, καταστρατηγώντας την υποχρέωση συμμόρφωσης προς τις δικαστικές αποφάσεις, επιχειρείται, εμμέσως, η παραβίασή της και συνακόλουθα, η παραβίαση του δικαιώματος παροχής δικαστικής προστασίας και επιβολής στην πράξη των έννομων συνεπειών των συνταγματικών και άλλων υπερνομοθετικής ισχύος διατάξεων. Ακολούθως, οφείλουν, να προβούν σε θετικές ενέργειες για την αναμόρφωση της νομικής κατάστασης που προέκυψε αμέσως ή εμμέσως από την εφαρμογή των διατάξεων αυτών, προκειμένου να αποκαταστήσουν τα πράγματα στην προηγούμενη κατάσταση ως αν δεν είχαν

εκδοθεί οι κριθείσες ως ανίσχυρες διατάξεις. Στην έννοια δε της πλήρους αποκατάστασης περιλαμβάνεται και η αναδρομική καταβολή τυχόν οφειλόμενων στο δικαιούχο αποδοχών ή άλλων ωφελημάτων. Ωστόσο, από τις συνταγματικές αυτές διατάξεις δεν αποκλείεται η θέσπιση νομοθετικών ρυθμίσεων, που περιορίζουν το εύρος των τυχόν αξιώσεων που απορρέουν από την υποχρέωση συμμόρφωσης προς τη δικαστική αυτή απόφαση και, συνεπάγονται, ως εκ τούτου, τον περιορισμό της συνταγματικής υποχρέωσης της Διοίκησης για συμμόρφωσή της προς ήδη εκδοθείσες αποφάσεις, εφόσον οι ρυθμίσεις αυτές είναι γενικής εφαρμογής, υπαγορεύονται από επιτακτικούς λόγους γενικού συμφέροντος και δεν προσβάλλουν τον πυρήνα και την ουσία του δικαιώματος της δικαστικής προστασίας, σεβόμενες την αρχή της αναλογικότητας (πρβλ. ΑΕΔ 14/2013).

IV. Α. Με τις διατάξεις των περιπτώσεων 13-36 της υποπαραγράφου Γ.1 (με τίτλο «Μισθολογικές Διατάξεις του Δημόσιου Τομέα») της παραγράφου Γ (με τίτλο «Ρυθμίσεις Θεμάτων Γενικής Γραμματείας Δημοσιονομικής Πολιτικής») του άρθρου πρώτου του ν.4093/2012 (ΦΕΚ Α' 222/12.11.2012 επήλθαν μειώσεις σε όλα τα χαρακτηριζόμενα από το νομοθέτη «ειδικά μισθολόγια», με βάση τα οποία αμείβονται διάφορες κατηγορίες λειτουργών και υπαλλήλων του Δημοσίου. Ειδικότερα με τις περιπτώσεις 13 και 14 τροποποιήθηκαν τα άρθρα 29 και 30 του ν. 3205/03 και επήλθαν, από 1.8.2012, μειώσεις στις αποδοχές των δικαστικών λειτουργών με τη μείωση του βασικού μισθού του Πρωτοδίκη και των αντίστοιχων βαθμών, τη μείωση των συντελεστών, βάσει των οποίων καθορίζονται οι βασικοί μισθοί των λοιπών βαθμών, και με τη μείωση των προβλεπόμενων στις παραγράφους 3, 5 και 6 του άρθρου 30 του ν. 3205/03 επιδόματος και αποζημιώσεων, ενώ με την περίπτωση 37 ορίστηκε ότι ο χρόνος

και ο τρόπος επιστροφής των αχρεωστήτως καταβληθεισών αποδοχών που προκύπτουν από την εφαρμογή των προαναφερόμενων διατάξεων καθορίζεται με απόφαση του Υπουργού Οικονομικών. Κατ' εξουσιοδότηση της τελευταίας δε αυτής διάταξης εκδόθηκε η οικ. 2/83408/0022/14.11.2012 απόφαση του Αναπληρωτή Υπουργού Οικονομικών (ΦΕΚ Β' 3017/14.11.2012).

Β. Με την 88/2013 απόφαση του Ειδικού Δικαστηρίου του άρθρου 88 παρ. 2 του Συντάγματος κρίθηκε ότι οι ως άνω διατάξεις των περιπτώσεων 13, 14 και 37 της υποπαραγράφου Γ.1 της παραγράφου Γ του άρθρου πρώτου του ν. 4093/2012, κατά το μέρος που αφορούσαν τους εν ενεργεία δικαστικούς λειτουργούς, αντίκεινται στις διατάξεις των άρθρων 26, 87 (παρ. 1) και 88 (παρ. 2) του Συντάγματος, που επιτάσσουν την ιδιαίτερη μισθολογική μεταχείριση των δικαστικών λειτουργών με την χορήγηση σε αυτούς αποδοχών αναλόγων προς το κύρος και την αποστολή του λειτουργήματός τους και, περαιτέρω, ότι εφόσον οι εν λόγω διατάξεις δεν μπορούν να εφαρμοσθούν, ως ανίσχυρες, για τον προσδιορισμό των αποδοχών των εν ενεργεία δικαστικών λειτουργών, εφαρμοστέες είναι οι προϊσχύουσες αυτών διατάξεις, ήτοι εκείνες των άρθρων 29, 30, 32 και 33 του ν. 3205/2003.

Γ. ι. Με την 4327/2014 απόφαση της Ολομέλειας του Ελεγκτικού Συνεδρίου κρίθηκε ότι οι ως άνω διατάξεις των περιπτώσεων 13 και 14 της υποπαραγράφου Γ.1 της παραγράφου Γ του άρθρου πρώτου του ν. 4093/2012, με τις οποίες επήλθαν μειώσεις στις αποδοχές των εν ενεργεία δικαστικών λειτουργών και, κατ' εφαρμογή του άρθρου 9 του π.δ. 169/2007, οι συντάξιμες αποδοχές και οι συντάξεις των συνταξιούχων δικαστών, και μάλιστα αναδρομικά από 1.8.2012, καθώς και η συναφής προς αυτές διάταξη της περίπτωσης 37 της

ιδίας ως άνω υποπαραγράφου, αντίκεινται προς τις συνταγματικές διατάξεις των άρθρων 4 (παρ. 5) και 25 (παρ. 4). Και τούτο διότι οι μειώσεις αυτές, που επήλθαν αποκλειστικά με βάση το προδήλως απρόσφορο κριτήριο της επίτευξης συγκεκριμένης μεσοσταθμικής μείωσης του μισθολογικού κόστους του Δημοσίου, κατά ποσοστό 10% στο πλαίσιο της προσπάθειας μείωσης του δημοσιονομικού ελλείμματος και του δημοσίου χρέους, χωρίς να εκτιμηθούν οι επιπτώσεις τους και, ειδικά, όσον αφορά στους δικαστικούς λειτουργούς, αν οι αποδοχές τους παραμένουν, και μετά τις νέες μειώσεις, επαρκείς για την αντιμετώπιση του κόστους αξιοπρεπούς διαβίωσής τους και ανάλογες της αποστολής τους, μετά το συνυπολογισμό της πλήρους κατάργησης των επιδομάτων εορτών και αδειάς και των μειώσεων που επεβλήθησαν διαδοχικά στις αποδοχές αυτών (άρθρο 1 παρ. 2 και 3 και 8 παρ. 1 του ν. 3833/2010, άρθρο τρίτο του ν. 3845/2010, άρθρο 38 παρ. 5 του ν. 3986/2011, άρθρο 55 παρ. 23 του ν. 4002/2011), καθώς και των αλληπάλληλων φορολογικών επιβαρύνσεων, υπερβαίνουν, λόγω του σωρευτικού τους αποτελέσματος και της έκτασής τους, το όριο που θέτουν οι συνταγματικές αρχές της αναλογικότητας και της ισότητας στα δημόσια βάρη. Περαιτέρω, κρίθηκε ότι οι ως άνω διατάξεις, κατά το μέρος που αφορούν στην αναδρομική, από 1.8.2012, μειωτική αναπροσαρμογή των συντάξεων των συνταξιούχων δικαστών, αντίκεινται στην υπερνομοθετικής ισχύος διάταξη του άρθρου 1 του Πρώτου Πρόσθετου Πρωτοκόλλου, καθόσον θίγουν το νομίμως αποκτηθέν, με τις μέχρι την έναρξη ισχύος του ν. 4093/2012 ισχύουσες διατάξεις, περιουσιακής φύσης δικαίωμά τους, για διατήρηση των νόμιμα εισπραχθέντων ποσών συντάξεων, τα οποία εκ των υστέρων, με την αναδρομική μεταβολή των οικείων συνταξιοδοτικών διατάξεων, κατέστησαν «αχρεωστήτως καταβληθέντα», χωρίς να

προκύπτει ότι η αναδρομική αυτή μεταβολή υπαγορεύθηκε από λόγους γενικότερου δημοσίου ή κοινωνικού συμφέροντος κατόπιν τήρησης των αρχών της ισότητας και της ισότητας στην κατανομή των δημοσίων βαρών (άρθρο 4 παρ. 1 και 5 του Σ.) και της αναλογικότητας, ενόψει και του γεγονότος ότι όμοια ρύθμιση δεν θεσπίστηκε και για τους λοιπούς εν γένει συνταξιούχους του Δημοσίου.

ii. Η απόφαση αυτή εκδόθηκε κατά τη διαδικασία του άρθρου 108^A παρ. 1 του π.δ. 1225/1981 για την επίλυση του γενικότερου ενδιαφέροντος ζητήματος που είχε συνέπειες για ευρύτερο κύκλο προσώπων, της αναπροσαρμογής (μείωσης) των συντάξεων, βάσει των διατάξεων των ν. 4093/2012 και 4151/2013, σε συνδυασμό με τις διατάξεις του π.δ. 169/2007, αναδρομικά από 1.8.2012. Επομένως, σύμφωνα με όσα προηγουμένως έγιναν δεκτά, η επίλυση από την Ολομέλεια του ως άνω ζητήματος είχε συνέπειες και αφορούσε σε όλους τους συνταξιούχους δικαστικούς λειτουργούς, που κατ' εφαρμογή των προαναφερόμενων μισθολογικών διατάξεων, σε συνδυασμό με τις διατάξεις του άρθρου 4 (παρ. 12) του ν. 4151/2013 και 9 του π.δ. 169/2007, υπέστησαν μειώσεις στις συντάξιμες αποδοχές τους. Ειδικότερα, από την απόφαση αυτή απέρρευσε, για το σύνολο των συνταξιούχων, ως άμεση συνέπεια, η υποχρέωση της διοίκησης να καταβάλει σε αυτούς το σύνολο των αποδοχών που υποχρεώθηκαν να επιστρέψουν, ως αχρεωστήτως καταβληθείσες. Περαιτέρω, η κήρυξη της διαγνωσθείσας αντισυνταγματικότητας των διατάξεων του ν. 4093/2012 δημιούργησε στη νομοθετική και εκτελεστική εξουσία την πρόσθετη υποχρέωση, να μεριμνήσουν για τον τρόπο επιστροφής των χρηματικών ποσών που αντιστοιχούσαν στη διαφορά μεταξύ των συντάξιμων αποδοχών που ελάμβαναν υπό το προγενέστερο του ως άνω νόμου μισθολογικό καθεστώς και αυτών που

έλαβαν μετά τη μειωτική, υπό το ρυθμιστικό πεδίο των ανωτέρω διατάξεων, αναπροσαρμογή τους. Η υποχρέωση αυτή καταλαμβάνει το χρονικό διάστημα που διέρρευσε μεταξύ της πρώτης εφαρμογής του ν. 4093/2012 και της δημοσίευσης της απόφασης της Ολομέλειας του Ελεγκτικού Συνεδρίου (17.12.2014) ως αυτόθροη συνέπεια της αντισυνταγματικότητας των ως άνω διατάξεων του ν. 4093/2012, που συνεπάγεται την αναβίωση των διατάξεων του ειδικού μισθολογίου για τους δικαστικούς λειτουργούς, όπως αυτές ίσχυαν προ της τροποποίησής τους με τις κριθείσες ως αντισυνταγματικές διατάξεις (βλ. άρθρα 29 και 30 του ν. 3205/2003, Α' 297). Τέλος, για την ταυτότητα του νομικού λόγου, η διοίκηση, μετά τη δημοσίευση της ως άνω απόφασης, είχε την υποχρέωση να θεωρήσει ως ισχύουσες τις προ του ν. 4093/2012 μισθολογικές διατάξεις και να καταβάλλει, στους συνταξιούχους δικαστικούς λειτουργούς, για τον εφεξής χρόνο, τις συντάξιμες αποδοχές που προκύπτουν βάσει των τελευταίων αυτών διατάξεων.

V. Α. Με τις διατάξεις της περίπτωσης α' της παρ. 1 του άρθρου 181 του ν. 4270/2014 (ΦΕΚ 143 Α/28-06-2014) καταργήθηκαν αναδρομικά, από τότε που ίσχυσαν (δηλαδή από 1.8.2012), οι περιπτώσεις 13 και 14 (καθώς, κατά λογική αναγκαιότητα, και η έχουσα παρακολουθηματικό προς αυτές χαρακτήρα περίπτωση 37) της υποπαραγράφου Γ.1 της παραγράφου Γ του άρθρου πρώτου του ν. 4093/2012, ενώ, περαιτέρω, με τη διάταξη της περίπτωσης β' της ίδιας παραγράφου προβλέφθηκε η καταβολή (του συνόλου) της διαφοράς αποδοχών που απορρέει από την καταργητική διάταξη της περίπτωσης α', για το χρονικό διάστημα από 1.8.2012 έως τη δημοσίευση του ανωτέρω νόμου, και χορηγήθηκε σχετική εξουσιοδότηση για την έκδοση κοινής υπουργικής απόφασης περί του χρόνου και της διαδικασίας καταβολής της εν λόγω διαφοράς, για το χρονικό

διάστημα από 1.8.2012 έως την ημερομηνία δημοσίευσης του νόμου αυτού, για τους δικαστικούς λειτουργούς και τα μέλη του κύριου προσωπικού του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους, εν ενεργεία και συνταξιούχους όλων των βαθμίδων. Οι ανωτέρω ρυθμίσεις θεσπίστηκαν, όπως αναφέρεται στην σχετική αιτιολογική έκθεση, σε συμμόρφωση προς την απόφαση 88/2013 του Ειδικού Δικαστηρίου του άρθρου 88 παρ. 2 του Συντάγματος, σε συνδυασμό με τις διατάξεις της παρ. 5 του άρθρου 95 του Συντάγματος, αφού λήφθηκε υπόψη το γεγονός ότι δεν προκαλείται υπέρβαση των ανώτατων ορίων δαπανών που έχουν προβλεφθεί στο Μεσοπρόθεσμο Πλαίσιο Δημοσιονομικής Στρατηγικής 2015-2018 (ν. 4263/2014, Α' 117). Επομένως, θεσπίστηκαν προς εκπλήρωση της απορρέουσας από τις ανωτέρω δικαστικές αποφάσεις, υποχρέωσης των οργάνων της εκτελεστικής αλλά και της νομοθετικής λειτουργίας να θεωρήσουν ανίσχυρες και μη υφιστάμενες τις διατάξεις των περιπτώσεων 13, 14 και 37 της υποπαραγράφου Γ.1 της παραγράφου Γ του άρθρου πρώτου του ν. 4093/2012 και να προβούν στην αναμόρφωση της νομικής κατάστασης που προέκυψε αμέσως ή εμμέσως από την εφαρμογή τους, ήτοι στην καταβολή των αποδοχών που υποχρεώθηκαν, οι εν ενεργεία και συνταξιούχοι δικαστικοί λειτουργοί, να επιστρέψουν, ως αχρεωστήτως καταβληθείσες, βάσει των οικείων διατάξεων του ν. 4093/2012, με τις οποίες, μειώθηκαν αναδρομικώς οι αποδοχές τους και, περαιτέρω, να μεριμνήσουν για τον τρόπο επιστροφής των χρηματικών ποσών που αντιστοιχούν στη διαφορά μεταξύ των αποδοχών που ελάμβαναν προ της εφαρμογής του ν. 4093/2012 και των αποδοχών που τους κατεβλήθησαν υπό το καθεστώς ισχύος του.

B. Με τις διατάξεις του άρθρου 86 (παρ. 6) του ν. 4307/2014 (ΦΕΚ Α' 246), προστέθηκαν στην παράγραφο 1 του άρθρου 181 του ν. 4270/2014 περιπτώσεις γ', δ', ε', με τις οποίες επανελήφθησαν κατ' ουσίαν οι οικείες διατάξεις των άρθρων 29 και 30 του ν. 3205/2003, όπως αυτές είχαν τροποποιηθεί και ίσχυαν πριν από την έναρξη ισχύος των διατάξεων των περιπτώσεων 13, 14 και 15 της υποπαραγράφου Γ.1 της παραγράφου Γ του άρθρου πρώτου του ν. 4093/2012, δηλαδή πριν από την 1.8.2012, και ακολούθως, περίπτωση στ' με την οποία ορίστηκε ότι οι διαφορές αποδοχών και συντάξεων που προκύπτουν από τις διατάξεις των περιπτώσεων α' έως και ε' της παρούσας παραγράφου, για το χρονικό διάστημα από 1.8.2012 έως και 30.6.2014, θα καταβληθούν απομειωμένες κατά το ήμισυ. Στη συνέχεια, με την παράγραφο 7 του ίδιου άρθρου η περίπτωση β' της παραγράφου 1 του άρθρου 181 του ν. 4270/2014 αναριθμήθηκε σε ζ', αντικαταστάθηκε ως προς το περιεχόμενο της από τότε που ίσχυσε και ορίστηκε ότι με κοινή απόφαση των Υπουργών Οικονομικών και Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων καθορίζεται ο χρόνος και η διαδικασία καταβολής των διαφορών αποδοχών και συντάξεων που απορρέουν από τις διατάξεις των προηγούμενων περιπτώσεων (α' έως και στ'), για το χρονικό διάστημα από 1.8.2012 έως και 30.6.2014, προς τους εν ενεργεία και συνταξιούχους δικαστικούς λειτουργούς όλων των βαθμίδων. Κατ' εξουσιοδότηση της τελευταίας αυτής διάταξης εκδόθηκε η οικ2/88380/ΔΕΠ/17.11.2014 κοινή απόφαση του Υπουργού Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και του Αναπληρωτή Υπουργού Οικονομικών (Β' 3093/18.11.2014), με την οποία καθορίστηκε ο χρόνος και ο τρόπος καταβολής στους εν ενεργεία και συνταξιούχους δικαστικούς

λειτουργούς, της διαφοράς αποδοχών και συντάξεων για το χρονικό διάστημα από 1.8.2012 έως 30.6.2014, μειωμένων σε ποσοστό 50%.

Γ. Με το περιεχόμενο όμως αυτό η ως άνω διάταξη της περίπτωσης στ', της παραγράφου 1 του άρθρου 181 του ν. 4270/2014, που προστέθηκε με την παράγραφο 6 του άρθρου 86 του ν. 4307/2014, αφίσταται από τα κριθέντα με την 88/2013 απόφαση του Ειδικού Δικαστηρίου του άρθρου 88 παρ. 2 του Συντάγματος και την εξαγγελθείσα, στην προϊσχύσασα μορφή της παρ. 1 του άρθρου 181 του ν. 4270/2014, πλήρη συμμόρφωση της Πολιτείας προς την απόφαση αυτή (βλ. αιτιολογική έκθεση της τροπολογίας με την οποία εισήχθη το άρθρο 181 στο ν. 4270/2014). Περαιτέρω, περιορίζει την ικανοποίηση των αξιώσεων που απέρρευσαν από τα κριθέντα με την 4327/2014 απόφαση του παρόντος Δικαστηρίου, όσον αφορά στην υποχρέωση της συνταξιοδοτικής διοίκησης να καταβάλει στους συνταξιούχους δικαστικούς λειτουργούς, στο σύνολό τους, τόσο τα ποσά των συντάξιμων αποδοχών τους που υποχρεώθηκαν να επιστρέψουν ως αχρεωστήτως καταβληθέντα λόγω των αναδρομικών μειώσεων που επέβαλε, από 1.8.2012, ο ν. 4093/2012, τα οποία προβλέφθηκε ότι θα καταβληθούν μόνον κατά το ήμισυ, όσο και εκείνα που αντιστοιχούν στη διαφορά μεταξύ των αποδοχών που ελάμβαναν προ της εφαρμογής του ν. 4093/2012 και των αποδοχών που πράγματι τους κατεβλήθησαν, μετά τις γενόμενες περικοπές, κατά το χρονικό διάστημα από την έναρξη ισχύος του ν. 4093/2012 έως τις 30.6.2014, τα οποία ομοίως προβλέφθηκε ότι θα καταβληθούν απομειωμένα κατά το ήμισυ. Επομένως, η διάταξη αυτή περιορίζει την υποχρέωση συμμόρφωσης της διοίκησης προς την 4327/2014 απόφαση του παρόντος Δικαστηρίου και αντίκειται, ως εκ τούτου, στην επιβαλλόμενη, από τις προαναφερόμενες

συνταγματικές διατάξεις και το άρθρο 6 παρ. 1 της Ε.Σ.Δ.Α., υποχρέωση της Πολιτείας να συμμορφώνεται προς τις δικαστικές αποφάσεις και στη συνακόλουθη υποχρέωση των οργάνων της εκτελεστικής και της νομοθετικής εξουσίας, να λαμβάνουν όλα τα απαιτούμενα προς τούτο μέτρα, ήτοι, μεταξύ άλλων να απέχουν από την εφαρμογή νεότερων διατάξεων που περιορίζουν τις τυχόν αξιώσεις που απορρέουν από αυτές. Η νομοθετική δε αυτή ρύθμιση δεν προκύπτει ότι υπαγορεύθηκε από επιτακτικούς λόγους γενικού συμφέροντος. Και τούτο διότι οι επικαλούμενοι, από το νομοθέτη, αποκλειστικώς δημοσιονομικοί λόγοι προς δικαιολόγηση της μερικής συμμόρφωσής του, ήτοι η ανάγκη επίτευξης των δημοσιονομικών στόχων του 2014, τα δημοσιονομικά περιθώρια της χώρας, οι διεθνώς διαμορφούμενες χρηματοδοτικές συνθήκες και η επιτακτική ανάγκη συγκράτησης του δημοσιονομικού κόστους σε επίπεδα που δε θέτουν σε διακινδύνευση την επίτευξη των δημοσιονομικών στόχων του Μεσοπρόθεσμου Πλαισίου Δημοσιονομικής Στρατηγικής 2015-2018 (βλ. την οικεία αιτιολογική έκθεση της σχετικής τροπολογίας, με την οποία εισήχθησαν οι επίμαχες ρυθμίσεις), δεν απαλλάσσουν τον κοινό νομοθέτη και την κανονιστικώς δρώσα διοίκηση από την επιβαλλόμενη από υπέρτερης τυπικής ισχύος κανόνες υποχρέωση συμμόρφωσης προς τις δικαστικές αποφάσεις. Εν προκειμένω δε, στην αιτιολογική έκθεση δεν τεκμηριώνεται, με συγκεκριμένα και επίκαιρα στοιχεία, η διακινδύνευση των δημοσιονομικών στόχων του Μεσοπρόθεσμου Πλαισίου Δημοσιονομικής Στρατηγικής της χώρας από την καταβολή στους εν ενεργεία και συνταξιούχους δικαστικούς λειτουργούς του περικοπτόμενου ποσού αναδρομικών αποδοχών, έστω και με την παράλληλη λήψη, υπέρ των στελεχών των ενόπλων δυνάμεων και των σωμάτων ασφαλείας, μέτρων συμμόρφωσης προς τις

αντίστοιχες αποφάσεις του Συμβουλίου της Επικρατείας. Η ειδικότερη δε τεκμηρίωση της επίμαχης ρύθμισης ήταν περισσότερο αναγκαία εν όψει των ρυθμίσεων που είχαν θεσπισθεί λίγους μήνες πριν (τον Μάιο και τον Ιούνιο του ίδιου έτους), με τους νόμους 4263/2014 και 4270/2014, από τις διατάξεις των οποίων προκύπτει ότι είχε ενταχθεί στο δημοσιονομικό πρόγραμμα της χώρας η πλήρης καταβολή στους δικαστικούς λειτουργούς των διαφορών αποδοχών τους από 1.8.2012 έως 30.6.2014, λόγω της αναδρομικής κατάργησης των προαναφερόμενων διατάξεων του ν. 4093/2012, συνεπεία της αντίθεσης αυτών προς συνταγματικές διατάξεις. Επομένως, με τη ρύθμιση αυτή θίγεται ο πυρήνας του δικαιώματος αποτελεσματικής δικαστικής προστασίας, αφού, τελικώς, περιορίζεται η υποχρέωση συμμόρφωσης σε συγκεκριμένες δικαστικές αποφάσεις και δη κατά παράβαση των αρχών της ασφάλειας του δικαίου και της αναλογικότητας, καθώς και της αρχής της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης που δημιουργήθηκε από την 88/2013 απόφαση του Ειδικού Δικαστηρίου του άρθρου 88 παρ. 2 του Συντάγματος και από τις διατάξεις του άρθρου 181 του ν. 4270/2014, όπως ίσχυαν πριν την τροποποίησή τους με το άρθρο 86 του ν. 4307/2014, ενώ από την εφαρμογή τους περιορίζεται ανεπίτρεπτα η υποχρέωση της συνταξιοδοτικής διοίκησης να καταβάλει στους συνταξιούχους δικαστικούς λειτουργούς το σύνολο των αξιώσεων που απέρρευσαν από τα κριθέντα με την 4327/2014 απόφαση του παρόντος Δικαστηρίου, ήτοι το σύνολο της διαφοράς των συντάξιμων αποδοχών τους για το χρονικό διάστημα προ της εφαρμογής του ν. 4093/2012 ήτοι από 1.8.2012 έως και 30.6.2014. Ακολούθως, η επίκληση εκ μέρους του νομοθέτη της αρχής της ίσης μεταχείρισης για να αιτιολογήσει την κατά παρόμοιο τρόπο αντιμετώπιση της ανάγκης συμμόρφωσης

τόσο προς την απόφαση 88/2013 του Ειδικού Δικαστηρίου του άρθρου 88 παρ. 2 του Συντάγματος όσο και προς τις αποφάσεις 2192-2196/2014 του Συμβουλίου της Επικρατείας (βλ. την οικεία αιτιολογική έκθεση που αναφέρεται ότι η χορήγηση των αναδρομικών διαφορών αποδοχών και συντάξεων κατά το ήμισυ, κρίθηκε επιβεβλημένη, όσον αφορά ειδικά στους δικαστικούς λειτουργούς, εν ενεργεία και συνταξιούχους, για λόγους ίσης μεταχείρισής τους με τα στελέχη των Ενόπλων Δυνάμεων και των Σωμάτων Ασφαλείας), δεν είναι ικανή να δικαιολογήσει την επίμαχη ρύθμιση, εφόσον καθένα από τα ειδικά μισθολόγια αφορά σε διαφορετική κατηγορία λειτουργών ή υπαλλήλων, με διαφορετικά καθήκοντα και αποστολή και δεν μπορούν, επομένως, να τύχουν ενιαίας αντιμετώπισης. Άλλωστε, ανεξαρτήτως του αν οι δικαστικοί λειτουργοί τελούν σε ουσιωδώς διάφορη κατάσταση από εκείνη των στελεχών των ενόπλων δυνάμεων και των σωμάτων ασφαλείας, δεν προκύπτει, από τις σχετικές προπαρασκευαστικές εργασίες, με την επίκληση συγκεκριμένων στοιχείων, ότι ελήφθη υπόψη η ιδιαίτερη θέση, που το άρθρο 26 του Συντάγματος και οι εξειδικεύουσες αυτό συνταγματικές διατάξεις και αρχές, αποδίδουν στην δικαστική εξουσία, προς πραγμάτωση του κράτους δικαίου.

VI. Κατ' ακολουθίαν, η προπαρατεθείσα διάταξη της περίπτωσης στ' της παραγράφου 1 του άρθρου 181 του ν. 4270/2014, που προστέθηκε με την παρ. 6 του άρθρου 86 του ν. 4307/2014, καθώς και η απολύτως συναφής διάταξη της περίπτωσης ζ' της ίδιας παραγράφου, όπως αναριθμήθηκε και αντικαταστάθηκε η περίπτωση β' της ίδιας παραγράφου με την παράγραφο 7 του άρθρου 86 του ν. 4307/2014, αντίκεινται, κατά το μέρος που αφορά στους συνταξιούχους δικαστικούς λειτουργούς, στις διατάξεις των άρθρων 20 παρ. 1 και 95 παρ. 5 του Συντάγματος και του άρθρου 6 παρ. 1 της Ε.Σ.Δ.Α., καθώς και προς την αρχή του

κράτους δικαίου, από τα οποία συνάγεται η υποχρέωση συμμόρφωσης των οργάνων της Πολιτείας προς τις δικαστικές αποφάσεις, ώστε η παρεχόμενη δικαστική προστασία να είναι αποτελεσματική (πρβλ. αποφ. 127/2016 του Ειδικού Δικαστηρίου του άρθρου 88 παρ. 2 του Συντάγματος). Επομένως, οι ανωτέρω διατάξεις του άρθρου 86 παρ. 6 και 7 του ν. 4307/2014, με τις οποίες τροποποιήθηκε το άρθρο 181 παρ. 1 του ν. 4270/2014, είναι μη εφαρμοστέες, κατόπιν τούτου δε εφαρμοστέες, για τον προσδιορισμό των συντάξιμων αποδοχών του ενισταμένου, είναι εκείνες της παραγράφου 1 του άρθρου 181 του ν. 4270/2014, όπως είχαν αρχικώς πριν τροποποιηθούν με το ν. 4307/2014. Δοθέντος δε, ότι οι συνταγματικές αυτές διατάξεις παρέχουν μείζονα προστασία από το άρθρο 1 του Πρώτου Πρωτοκόλλου της Ε.Σ.Δ.Α., που επιβάλλει συγκεκριμένη στάθμιση ως προς την τήρηση της δίκαιης ισορροπίας μεταξύ του υπηρετούμενου με τα μέτρα επέμβασης στην περιουσία δημοσίου συμφέροντος και των θιγόμενων περιουσιακών δικαιωμάτων (βλ. μεταξύ άλλων αποφ. ΕΔΔΑ της 7.5.2013 Ιωάννα Κουφάκη και ΑΔΕΔΥ κατά Ελλάδος, της 3.10.2013 Γιαβή κατά Ελλάδος και της 25.9.2014 Βιαροπούλου κατά Ελλάδας), παρέλκει η εξέταση τυχόν παραβίασης της διάταξης αυτής. Συνακόλουθα, είναι αλυσιτελής η εξέταση του τιθέμενου με την κρινόμενη ένσταση, εν όψει του χρόνου ασκήσεώς της, ζητήματος της αντίθεσης προς το Σύνταγμα και την Ε.Σ.Δ.Α. των διατάξεων των περιπτώσεων 13, 14 και 37 της υποπαραγράφου Γ.1 της παραγράφου Γ του άρθρου πρώτου του ν. 4093/2012, αφού οι διατάξεις αυτές, κατά τον χρόνο εξέτασης της ένστασής του, έχουν καταργηθεί με το άρθρο 181 παρ. 1 του ν. 4270/2014, εν όψει του οποίου, όπως είχε πριν από την τροποποίησή του με το

άρθρο 86 παρ. 6 και 7 του ν. 4307/2014, πρέπει να κριθεί το παραδεκτό της ένστασης και η νομιμότητα της προσβαλλόμενης με την ένσταση πράξης.

4. I. Ακολούθησε μακρά διαλογική συζήτηση, μετά το πέρας της οποίας η Ολομέλεια έκρινε ως ακολούθως:

A. Κατά την έννοια των διατάξεων του άρθρου 88 παρ. 2 του Συντάγματος, το προβλεπόμενο από τις διατάξεις αυτές Ειδικό Δικαστήριο άπαξ επιλύει κάθε εμπύκτον στη δικαιοδοσία του νομικό ζήτημα, διά τούτο, άλλωστε, και δεν διακρατεί τις λοιπές υποθέσεις στις οποίες ανακύπτει το ίδιο ζήτημα, αλλά τις παραπέμπει στο αρμόδιο, αναλόγως της περίπτωσης, δικαστήριο, που υποχρεούται να αποφανθεί σύμφωνα με τη δοθείσα από το Ειδικό Δικαστήριο λύση. Καθόσον δε η λύση αυτή προσήκει και για όλα τα άλλα ζητήματα, που εν συνεχεία ανακύπτουν και στα οποία πρόκριμα αποτελεί η ισχύς και η έννοια των διατάξεων επί των οποίων εξέφερε την κρίση του το Ειδικό Δικαστήριο, όταν εισαχθεί στο Ελεγκτικό Συνέδριο υπόθεση σχετική με τις συντάξεις των δικαστικών λειτουργών στην οποία τίθεται νομικό ζήτημα παρεπόμενο εκείνου που έχει ήδη επιλυθεί από το Ειδικό Δικαστήριο, το Ελεγκτικό Συνέδριο επιλαμβάνεται μεν το ίδιο της υπόθεσης, αποφαινεται, ωστόσο, με βάση τη νομική λύση που το Ειδικό Δικαστήριο έχει επιλέξει, όσον αφορά το προκριματικό ζήτημα (βλ. 1192/2009 Ολομ. Ελ. Συν.).

B. Όπως παγίως γίνεται δεκτό, με τις διατάξεις των άρθρων 26, 87 παρ. 1 και 88 παρ. 2 του Συντάγματος, καθιερώνεται, ως ουσιώδες χαρακτηριστικό της δικαστικής λειτουργίας, η προσωπική και λειτουργική ανεξαρτησία των φορέων της, η οποία αποτελεί ταυτοχρόνως και το κύριο στοιχείο που την καθιστά ισότιμη προς τις δύο άλλες λειτουργίες. Η συνταγματική αυτή προστασία καλύπτει τον εν

ενεργεία διατελούντα δικαστή, διασφαλίζει, όμως, μεταξύ άλλων, και το συνταξιοδοτικό του καθεστώ, ως εγγύηση της προσωπικής και λειτουργικής του ανεξαρτησίας. Η δε διαμορφωτική παρέμβαση του κοινού νομοθέτη στο συνταξιοδοτικό καθεστώς των δικαστικών λειτουργών είναι επιτρεπτή μόνο στο μέτρο που διατηρείται σταθερή η αναλογία μεταξύ των συντάξιμων αποδοχών αυτών και εκείνων της ενέργειάς τους (βλ. 1317/2001, 11/2006 Ολομ. Ελ. Συν., 4/2006 Ειδ. Δικ. Άρθρου 88 παρ. 2 Σ. κ.ά.).

Γ. Με την 127/2016 απόφαση του Ειδικού Δικαστηρίου του άρθρου 88 παρ. 2 του Συντάγματος, κρίθηκε ότι οι διατάξεις της περιπτώσεων στ' και ζ' της παραγράφου 1 του άρθρου 181 του ν. 4270/2014, όπως αυτές τέθηκαν με το άρθρο 86 παρ. 6 και 7 του ν. 4307/2014, αντίκεινται, κατά το μέρος που αφορούν τους εν ενεργεία δικαστικούς λειτουργούς, στις διατάξεις του άρθρου 26 του Συντάγματος και στις εξειδικεύουσες αυτές, ως προς την δικαστική εξουσία, διατάξεις των άρθρων 87 παρ. 1 και 88 παρ. 2 του Συντάγματος, οι οποίες επιτάσσουν την ιδιαίτερη μισθολογική μεταχείριση των δικαστικών λειτουργών, καθώς και προς την αρχή του κράτους δικαίου και τα άρθρα 20 παρ. 1 και 95 παρ. 5 του Συντάγματος και το άρθρο 6 παρ. 1 της Ε.Σ.Δ.Α., από τα οποία, σε συνδυασμό με τα άρθρα 26 και 88 παρ. 2 του Συντάγματος, συνάγεται η υποχρέωση συμμόρφωσης των οργάνων της Πολιτείας προς τις δικαστικές αποφάσεις, μεταξύ των οποίων και προς τις αποφάσεις του Ειδικού Δικαστηρίου του άρθρου 88 παρ. 2 του Συντάγματος, ώστε η παρεχόμενη δικαστική προστασία να είναι αποτελεσματική. Κατ' ακολουθίαν δε των ανωτέρω παραδοχών, με την εν λόγω απόφαση του Ειδικού Δικαστηρίου έγινε δεκτό ότι οι διατάξεις του άρθρου 86 παρ. 6 και 7 του ν. 4307/2014, με τις οποίες τροποποιήθηκε το άρθρο 181 παρ. 1

του ν. 4270/2014, είναι ανίσχυρες και ότι, επομένως, εφαρμοστέες, για τον προσδιορισμό των αποδοχών των εν ενεργεία δικαστικών λειτουργών, είναι οι διατάξεις της παραγράφου 1 του άρθρου 181 του ν. 4270/2014, όπως είχαν πριν τροποποιηθούν με το ν. 4307/2014.

Δ. Τούτων δοθέντων και επειδή, σύμφωνα με όσα προεκτέθηκαν, οι συντάξιμες αποδοχές των δικαστικών λειτουργών συνέχονται υποχρεωτικώς, κατά το Σύνταγμα, με εκείνες της ενέργειάς τους, στο εν προκειμένω αγόμενο ενώπιον της Ολομέλειας ζήτημα, ως παρεπόμενο αυτού που επιλύθηκε από το Ειδικό Δικαστήριο, αρμόζει η ίδια, όπως με την προαναφερόμενη 127/2016 απόφαση, λύση. Κατά συνέπεια, οι διατάξεις του άρθρου 86 παρ. 6 και 7 παρίστανται ωσαύτως ανίσχυρες και κατά το μέρος που αφορούν τους συνταξιούχους δικαστικούς λειτουργούς και εφαρμοστέες, για τον καθορισμό των καταβλητέων σε αυτούς συντάξεων, είναι οι διατάξεις του άρθρου 181 παρ. 1 του ν. 4270/2014, όπως οι τελευταίες αρχικώς ίσχυσαν.

II. Η Πρόεδρος Ανδρονίκη Θεοτοκάτου, ο Αντιπρόεδρος Ιωάννης Σαρμάς και η Σύμβουλος Μαρία Αθανασοπούλου, συντάχθηκαν με τη γνώμη του Γενικού Επιτρόπου της Επικρατείας.

III. Ο Σύμβουλος Κωνσταντίνος Παραθύρας, αποδέχθηκε την εισήγηση της Συμβούλου Νεκταρίας Δουλιανάκη.

IV. Οι Αντιπρόεδροι Χρυσούλα Καραμαδούκη και Μαρία Βλαχάκη και ο Σύμβουλος Γεώργιος Βοΐλης, διατύπωσαν την ακόλουθη άποψη: Δοθέντος αφενός μεν ότι η ενώπιον του παραπέμποντος, σύμφωνα με το άρθρο 63Α παρ. 2 του π.δ. 774/1980, όπως προστέθηκε με το άρθρο 72 του ν. 4055/2012 (βλ. ήδη άρθρο 91 παρ. 2 του Κώδικα Νόμων για το Ελεγκτικό Συνέδριο - ν. 4129/2013), το

προδικαστικό ερώτημα Κλιμακίου ασκηθείσα ένσταση αφορούσε τη νομιμότητα ή μη της από 4.2.2013 απόφασης του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους (Γενική Διεύθυνση Συντάξεων, Διευθύνσεις Κανονισμού και Εντολής Πληρωμής Πολιτικών Συντάξεων και Συντάξεων Υπαλλήλων Ν.Π.Δ.Δ. και Ειδικών Κατηγοριών), με την οποία αποφασίστηκε η παρακράτηση σε 6 μηνιαίες δόσεις από τη σύνταξη του ενισταμένου, πολιτικού συνταξιούχου του Δημοσίου (πρώην δικαστικού λειτουργού), του ποσού των 3.906,42 ευρώ, το οποίο φέρεται ότι εισέπραξε αχρεωστήτως, ως εκ της αναδρομικής αναπροσαρμογής (μείωσης) της σύνταξής του, κατά το χρονικό διάστημα από 1.8.2012 έως 31.12.2012, κατ' εφαρμογή των διατάξεων των περιπτώσεων 13 και 14 της υποπαραγράφου Γ.1. της παραγράφου Γ του άρθρου πρώτου του ν. 4093/2012, αφετέρου δε ότι έχει ήδη αποφανθεί η Ολομέλεια του Δικαστηρίου, με την 4327/2014 απόφασή της, ότι οι ανωτέρω διατάξεις κατά το μέρος που θεσπίζουν αναδρομικά (από 1.8.2012) μειωμένο μισθολόγιο για τους εν ενεργεία δικαστές, το οποίο, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 9 του Συνταξιοδοτικού Κώδικα (π.δ. 169/2007), επηρεάζει αναλόγως (μειωτικά) τις συντάξεις των συνταξιούχων δικαστών, αντίκεινται στο άρθρο 1 του Πρώτου Πρόσθετου Πρωτοκόλλου της Ε.Σ.Δ.Α., δεν τίθεται ζήτημα παραπομπής προδικαστικού ερωτήματος περί του ανίσχυρου ή μη των ως άνω διατάξεων στη Διοικητική Ολομέλεια του Δικαστηρίου, αφού τούτο έχει ήδη επιλυθεί από τη Δικαστική Ολομέλεια. Άλλωστε, το ήδη επιλυθέν κρίσιμο στην επίδικη περίπτωση ζήτημα του ανίσχυρου ή μη της αναδρομικής μείωσης των μισθών και συνακόλουθα των συντάξεων των δικαστικών λειτουργών δεν μεταβάλλεται από τις μεταγενέστερες αναδρομικής ισχύος (από την έναρξη ισχύος του ν. 4093/2012) διατάξεις των άρθρων 181 παρ. 1 του ν. 4270/2014 και 86 παρ.

6 του ν. 4307/2014, κατά το μέρος που με αυτές ανακύπτει ζήτημα αναδρομικής μείωσης μισθών και κατ' επέκταση συντάξεων δικαστικών λειτουργών. Εκ τούτων παρέπεται ότι, εφόσον το ενώπιον του Κλιμακίου αχθέν ζήτημα είχε ήδη επιλυθεί από την Ολομέλεια του Δικαστηρίου υπέρ του ανίσχυρου των διατάξεων του ν. 4093/2012, κατ' εφαρμογή των οποίων εκδόθηκε η προσβληθείσα ενώπιόν του απόφαση παρακράτησης, το Κλιμάκιο έπρεπε, χωρίς παραπομπή προδικαστικού ερωτήματος, να ακυρώσει, κατά παραδοχή της ένστασης, την ως άνω απόφαση.

5. Κατόπιν αυτών η Ολομέλεια παραπέμπει την ανωτέρω ένσταση στο Α' Κλιμάκιο του Ελεγκτικού Συνεδρίου προς περαιτέρω εξέτασή της από αυτό.

Μετά το τέλος της συνεδρίασης συντάχθηκε το παρόν πρακτικό, το οποίο, αφού θεωρήθηκε και εγκρίθηκε από την Πρόεδρο, υπογράφεται από την ίδια και τη Γραμματέα.

Εκδόθηκε στις 31 Ιουλίου 2017.

Η ΠΡΟΕΔΡΟΣ

ΑΝΔΡΟΝΙΚΗ ΘΕΟΤΟΚΑΤΟΥ

Η ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ

ΕΛΕΝΗ ΑΥΓΟΥΣΤΟΓΛΟΥ